

**MINISTER
RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

DUS-II.408.6.2022.BB

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

**Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika
Praw Obywatelskich**

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na pismo, znak:VII.600.322021.CW, w sprawie poszerzenia kręgu podmiotowego osób objętych przepisami ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1255), uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Przepisami ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych zostały określone przesłanki, których spełnienie uprawnia do nabycia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Wejście w życie przepisów wymienionej ustawy poprzedzone zostało pracami nad senackim projektem ustawy o tym samym tytule (druk nr 2137), który został przedłożony Sejmowi RP VII Kadencji.

W uzasadnieniu do przedmiotowego projektu ustawy wskazano, że *„Celem projektu ustawy jest przyznanie szczególnego statusu działaczom opozycji i osobom represjonowanym z powodów politycznych angażującym się w latach 1956–1989 w działalność antykomunistyczną. Wprowadzane rozwiązania mają być wyrazem docenienia wyjątkowej roli tych osób w procesie odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności”*.

Kwestia poszerzenia katalogu osób represjonowanych przez komunistów była przedmiotem skierowanej do Ministra Rodziny i Polityki Społecznej interpelacji nr 31791 Posła na Sejm RP obecnej kadencji Pana Krzysztofa Tuduja, który wraz z grupą postów

podniósł kwestię regulacji zawartych w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, które według Niego miały uniemożliwić dochodzenie swoich praw przez osoby represjonowane, które w czasie podjęcia działania antykomunistycznego nie ukończyły 17-go roku życia, w związku z czym nie mogły zostać „skazane za popełnienie przestępstwa” oraz wobec, których orzeczono postanowieniem sądu dla nieletnich zastosowanie środków poprawczych lub wychowawczych.

W odpowiedzi na wskazaną interpelację zostały zawarte, między innymi, wyjaśnienia Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, który przedstawił, że *„Polski system wsparcia ofiar obu totalitaryzmów nie jest systemem zupełnym, co oznacza, że nie obejmuje ofiar wszystkich represji i różnego typu szykan z lat 1939-1989. Tytułem przykładu można podać, że świadczenia przewidziane w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1838) przyznawane są tylko niektórym kategoriom więźniów obozów niemieckich – są to obozy zagłady, koncentracyjne oraz takie, w których osadzeni pozostawali w dyspozycji nazistowskich władz bezpieczeństwa, a warunki w nich panujące odpowiadały warunkom panującym w obozach koncentracyjnych. Zatem wielu więźniów niemieckich obozów wolą ustawodawcy nie może uzyskać wsparcia od państwa, co nie wynika z lekceważenia ich przeżyć, ale jest skutkiem skali represji jakim podlegało nasze społeczeństwo i ograniczonych możliwości budżetu państwa. Dlatego wsparcie od państwa przeznaczone jest przede wszystkim dla osób najciężej represjonowanych. W oparciu o podobne założenie stworzono również system wsparcia dla ofiar represji komunistycznych, którego jednym z elementów jest ustawa o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych. Z założenia nie miała ona obejmować wszystkich osób, które doznały różnych szykan ze strony władz komunistycznych, ale przyznaje pewne świadczenia ofiarom represji najbardziej dolegliwych.* Szef Urzędu wyjaśnił również, że *„Jednak szykany w postaci orzeczenia środków wychowawczych (polegające np. na nadzorze odpowiedzialnym rodziców, który przybierał formę pisanie przez rodziców zdawkowych sprawozdań do sądu jak dziecko się uczy*

i zachowuje) w naszej ocenie mają inny charakter niż represje znajdujące się obecnie w ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych i wprowadzenie ich jako przesłanki nabycia statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych byłoby chyba zbyt daleko idącą zmianą (oczywiście Panowie Posłowie mogą mieć w tej kwestii odmienne zdanie i skorzystać z przysługujących posłom środków prawotwórczych). Dodatkowo warto nadmienić, że osoby poddane takim szykanom korzystają bardzo często już obecnie z uprawnień przewidzianych w ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, aczkolwiek czynią to z innych tytułów. Są one bowiem albo uznane za działaczy opozycji antykomunistycznej z tytułu prowadzenia przez określony czas działalności niepodległościowej (na podstawie art. 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych), albo są uznane za osoby represjonowane z tytułu doznania innych represji wskazanych w art. 3 – np. zostały relegowane ze szkoły. Z powyższych względów można stwierdzić, że problem osób represjonowanych przez władze PRL za swoją antykomunistyczną działalność środkami poprawczymi, którzy nie zostali beneficjentami uprawnień przewidzianych w ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, ograniczony jest do najwyżej pojedynczych osób.”.

Należy dodać, że do Senatu RP wpłynęła petycja w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, w celu umożliwienia przyznania statusu osoby represjonowanej osobie niepełnoletniej, która prowadziła działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zagrożoną odpowiedzialnością karną w okresie od 1 stycznia 1956 r. do 31 lipca 1990 r. (P-10-10/22). W dniu 8 czerwca 2022 r. przedmiotowa petycja była rozpatrywana przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, która podjęła decyzję o nie podejmowaniu dalszych prac nad tą petycją.

Państwo Polskie otacza swoich Obywateli opieką poprzez katalog ustaw gwarantujących uprawnienia z tytułu podlegania represjom ze strony systemów totalitarnych III Rzeszy i Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich czy też podlegania represjom z tytułu działania aparatu państwa w okresie powojennym.

Należy podkreślić, że w przy formowaniu kręgów podmiotowych objętych uprawnieniami z tytułu podlegania określonym represjom została przyjęta generalna zasada, zgodnie z którą osobami uprawnionymi są osoby, które w powszechnej opinii podlegały najcięższym represjom.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej nie są prowadzone prace nad rozszerzeniem kręgu podmiotowego osób objętych przepisami ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Z wyrazami szacunku

**z up. MINISTRA RODZINY I POLITYKI
SPOŁECZNEJ**

Stanisław Szwed

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/